

Iz zajednice | 02/11/2023

Pravoslavci u Hrvatskoj i katolici u Srbiji: Bez nevolje nema bogomolje

📍 Piše: Bojan Munjin

„Tačno je da moderno doba nosi razne vrste ometenosti koje čoveka potencijalno mogu da odvoje od Boga, ali treba uzeti u obzir da nikada nije ni postojalo ‘idealno vreme’ kako za život ljudi, tako ni za život Crkve“, kaže episkop dalmatinski Nikodim

Saborna crkva Svete Trojice, Pakrac. Foto: Goran Stanzl/PIXSELL

Pravoslavnih vjernika u Hrvatskoj danas je neveliki broj u odnosu na stanje s kraja 80-ih. Tome su presudili ratovi i historijske tragedije, miješanje i asimilacija stanovništva, pad opće religioznosti, što jest današnja pojava globalnih razmjera. Tome treba d

...vrijeme misa iskusne jač prognozanja, egzodusa i izbjegništva. I jedni i drugi vjernici pokušavaju u svakodnevnom životu, kakav on već danas jest, živjeti duhom tolerancije, solidarnosti ili bar trpeljivosti prema drugome, što je upisano i u temeljima vjerovanja i katolika i pravoslavaca. Ili, kako kaže episkop dalmatinski **Nikodim**: „Tačno je da moderno doba nosi razne vrste ometenosti koje čoveka potencijalno mogu da odvoje od Boga, ali treba uzeti u obzir da nikada nije ni postojalo 'idealno vreme' kako za život ljudi, tako ni za život Crkve.“

Vladika Nikodim na u pravoslavnoj crkvi u Šibeniku. Foto: Hrvoje Jelavić/PIXSELL

U takvom današnjem krajnje neidealnom vremenu žive svi vjernici ovoga svijeta, ali kako žive katolički i pravoslavni kršćani u južnoslavenskim krajevima? Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, pravoslavni vjernika u Hrvatskoj je oko 130 hiljada, dok se u Srbiji 264 hiljade građana izjasnilo katolicima, čemu treba dodati da katoličkih vjernika, osim među Hrvatima, u Srbiji ima i među Mađarima, Slovcima, Česima, Albancima i drugim narodnim zajednicama. Ili, kako kaže donedavni beogradski nadbiskup **Hočevar** „naša snaga nije u geografiji, nego u zajedništvu“. Tako je na primjer u domovini nadbiskupa Stanislava Hočevara, u Sloveniji, pokraj Novog Mesta, prije dvije godine osnovan manastir Rođenja Presvete Bogorodice, prvi pravoslavni manastir u Sloveniji. Na

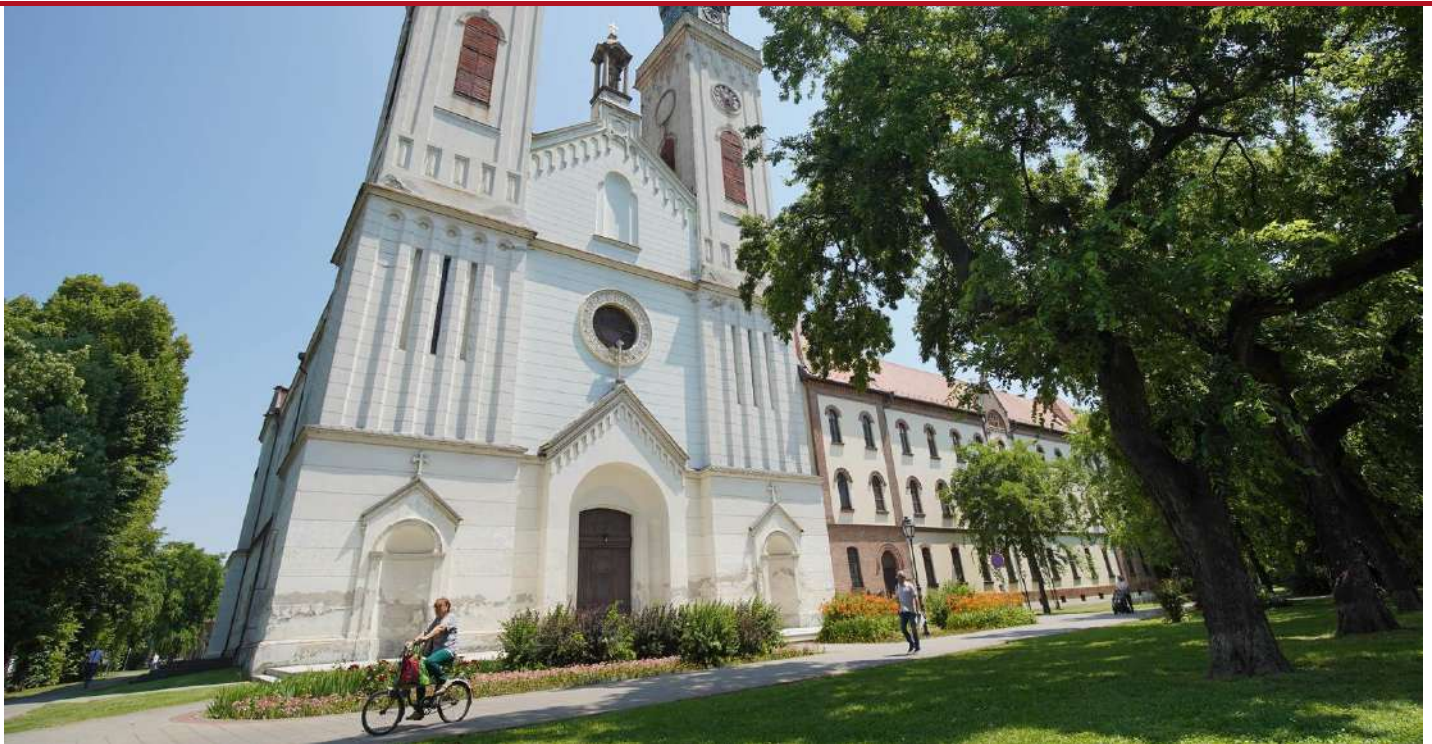
19. godine kršćanima dao pravo da slobodno ispovijedaju svoju vjeru – danas živi, u gradu i okolici, oko tri hiljade katolika. Njihov župnik kaže kako u ovom kraju ima katoličkih vjernika iz više od 20 nacija, što zbog mješovitih brakova iz bivše Jugoslavije, što zbog radnika i inženjera u niškoj industriji, pa tako iz Italije, Poljske, Irske, Francuske, Mađarske, Njemačke, Španije, sve do Sjeverne i Južne Amerike. U Hrvatskoj vjernika Srpske pravoslavne crkve ima malo i oni su na žalost u osipanju. Kako kaže pravoslavni sveštenik, otac **Danilo** iz Zagreba, „postoji standardni broj naših vjernika i oni se redovno pojavljuju na liturgijama. Ima puno i onih koji na liturgije dođu tek jednom, ali najviše imamo sahrana.“ Ali, pravoslavna vjera i kršćanstvo u cjelini, dodaje ovaj sveštenik, živjeli su također teško i preteško u istočnoj Evropi i za vrijeme komunizma pa su opstali. Ne bez ponosa on voli citirati jednog rumunjskog seljaka iz tog vremena: „Dok bude postojala i jedna ikona u nekoj kući u Rumunjskoj, pravoslavlje će živjeti.“

U Hrvatskoj, koja je u tragičnim okolnostima ostala bez dobrog dijela svog pravoslavnog življa, žarišta pravoslavne duhovnosti i dalje postoje. Tako je vladika **Jovan**, episkop slavonski, došao na tu službu 2014. u opustošeni Pakrac i polu srušen vladličanski dvor Srpske pravoslavne crkve. Još više je bila devastirana vladličanska biblioteka, koja je nakon biblioteke u Hilandaru i patrijaršijske biblioteke u Beogradu bila treća biblioteka po značaju u Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Ključna riječ za vladiku Jovana kada je došao na službu u Pakrac bila je – obnova. Danas, devet godina kasnije, on kaže: „Ovo mjesto i ovo što sada radim je moja molitva i moja upaljena sveća. Ali ta obnova je pre svega unutrašnja, duhovna i ja kada sada vidim pune hramove, naročito na velike praznike i kada vidim koliko se naroda pričešćuje, onda znam da smo na pravom putu i beskrajno sam sretan.“

Stanislav Hočevar, foto: Davor Javorović/PIXSELL

Sva ova iskustva sa raznih strana govore da ima nečeg metafizički pozitivnog i snažnog u prisutnosti iskrene dobrote, kolikogod ona izgledala mala i sićušna. Otprilike kao u onoj davnoj priči o goruščinom zrnu. „Manje od svega sjemenja na zemlji, jednom posijano, gorušičino zrno naraste i postane veće od svega povrća pa potjera velike grane...” Nešto istočnije, preko slavonske i vojvođanske ravnice, prostire se grad Subotica u kojem živi najveći broj katolika u Srbiji. U gradu ima osam katoličkih crkava, zatim Paulinum, katolička srednja škola i Teološko katehetski institut. Kršćani zapadnog obreda postoje u Subotici od 1090. godine, kada je osnovana subotička biskupija, ali čitav ovaj ravničarski kraj je izvorno multikulturalan i takav je ostao do danas.

Crkva svetog Stjepana u Somboru Foto: Dejan Rakita/PIXSELL

Dobar primjer ove multikonfesionalnosti je i grad Sombor, pedesetak kilometara udaljen od Subotice u kojem se svake godine početkom oktobra održavaju „Somborske duhovne večeri“. Tri vjerske zajednice u Somboru, Srpska pravoslavna crkva, Katolička crkva i Jevrejska opština od 3. do 5. oktobra zajednički organiziraju ove duhovne večeri, u velikoj sali Gradske kuće, u kojoj se može čuti duhovna muzika sve tri vjere, vidjeti serija izložbi posvećenih historiji ovih religijskih zajednica i prisustvovati dijalozima predstavnika sve tri ove konfesije.

Pravoslavni pak vjernici u Hrvatskoj i dalje postoje i egzistiraju, kako u većim gradskim sredinama, tako i u malim varošima i selima i njihovi pravoslavni hramovi, unatoč tragičnoj prošlosti i dalje žive. Dobar primjer za ovaj suživot je i Rijeka, u kojoj su okolne ratne nedaće i opća atmosfera straha početkom 90-ih prepolovile broj pravoslavnih vjernika u samome gradu, ali oni koji su ostali i dalje su nastavili živjeti sa svojim sugrađanima katoličke vjere i pripadnicima drugih religija. Tako je onda bilo moguće da 2017. godine u Rijeci bude na dostojan način obilježeno 300 godina postojanja pravoslavlja u ovome gradu, uz prisustvo ne samo pravoslavnih vjernika nego i predstavnika kulture i politike Rijeke i svih drugih. Zato je episkop gornjokarlovački

U drugom velikom gradu, u Beogradu u Srbiji, trenutno traje proces postavljanja velikih mozaika u katedralnoj crkvi Beogradske nadbiskupije, koji je financiran iz budžeta grada. Mozaike će izraditi i postaviti slovenski kipar **Marko Rupnik**, jedan od najboljih svjetskih umjetnika s područja sakralnih mozaika. Kako će mozaik znatno ukrasiti zidove i fasadu na katedrali i većim dijelom će biti postavljen i na zvoniku, tako će on u glavnom gradu Srbije biti nadaleko vidljiv.

Liturgija u hramu Preobraženja Gospodnjeg na Cvjetnom trgu u Zagrebu, foto: Tomislav Miletić/PIXSEL

Mogli bi još dugo nabrajati pravoslavne manastire u Hrvatskoj i katoličke bogomolje po Srbiji ili Crnoj Gori, crkve katoličke i pravoslavne rasute po južnoslavenskim brdima i dolinama. Sudbina mnogih od tih hramova nije bila laka i njihova historija često jest bila traumatična, ali oni danas i dalje žive. U ovim krajevima postoji kratak izraz koji je u isto vrijeme i grub i dragocjen i ohrabrujući: „Bez nevolje nema bogomolje.“

Živimo vjekovima zajedno pomiješani među jezicima, kulturama, vjerama i nacijama. Pitanje koje nas prati je da li i koliko takav život s drugima u svom srcu zaista želimo? Poticajno za odgovor na ovu dilemu, koja je u prošlosti donijela mnoge tragične razdore i

jedino tako ako neke zeljeno jedinstvo a vjeri zivimo postajuci razlikerosti i njegujuci susrete, dijalog i bratske razgovore. Drugi, vladika Jovan, episkop slavonski, na pitanje što pravoslavlje može danas ponuditi drugim narodima i kulturama, odgovorio je: „Može im pružiti **Dostojevskog** i **Tarkovskog**. Može im ponuditi misao da će ljepota i stid spasiti svijet.“

Tekst je objavljen u sklopu projekta Poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

Pročitajte više ...

Ekumenizam između straha i nade